

УДК: 336: 334.723

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Пристемський О.С. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Одним із найважливіших завдань економічної науки є формування принципів, методів та інструментарію забезпечення стабільної та ефективної діяльності економічних суб'єктів. При цьому головна увага на сьогоднішній день повинна приділятися формуванню цілісного забезпечення системи фінансової безпеки, оскільки в економічній системі все більшого значення набувають відносини щодо управління фінансовими ресурсами та оптимізація їх використання, а також фінансові важелі і методи, що забезпечують стабільну та ефективну діяльність господарських суб'єктів. Питання фінансової безпеки є актуальними для різних груп суб'єктів господарювання. Основною з них, звичайно, є підприємства.

Не зважаючи на значну кількість проблем у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва і, як наслідок їх без кризової та ефективної діяльності, основною з них є недостатня увага, що приділяється підприємцями контролю за своїми ризиками, уповільненою реакцією на виникаючі кризові ситуації та нездатність здійснювати ефективне фінансове управління. До того ж рівень розвитку економічної науки на сьогоднішній день дозволяє вирішити більшість з проблемних питань.

Стан вивчення проблеми. Теоретичними дослідженнями у сфері фінансової безпеки держави та суб'єктів підприємництва, а також окремими теоретичними аспектами, необхідними для формування системи фінансової безпеки, займалися такі вчені як: Е. Альтман, Дж. Агенті, О.І. Барановський, В. Бівер, М.Д. Білик, І.А. Бланк, О.Д. Василик, К.С. Горячева, А.О. Епіфанов, М.М. Єрмошенко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В. Ковальов, Е.М. Коротков, Л.О. Лігоненко, Р. Ліс, Т.М. Мельник, В.П. Москаленко, Є.В. Новосядло, Б.А. Райзберг, Р. Таффлер, О.О. Терещенко, С.Я. Салига, Г.М. Скудар, Е.А. Уткін, О.І. Хитрін та багато інших.

Методика досліджень. Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених. Методичною базою стали загальнонаукові методи щодо формування системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Результати досліджень. Головним завданням формування системи фінансової безпеки є приведення знань у певну систему, яка б забезпечувала стабільну і ефективну діяльність суб'єктів підприємництва. Дана система являє собою сукупність фінансових методів і важелів нейтралізації кризових явищ та забезпечення стабільної і ефективної діяльності, а також вирішувати низку завдань:

- 1) здійснення моніторингу фінансового стану суб'єкта підприємництва з метою раннього виявлення ознак кризового розвитку;

- 2) визначення масштабів кризового стану;
- 3) дослідження основних факторів, що обумовлюють кризовий розвиток суб'єкта підприємництва;
- 4) створення і реалізація заходів щодо запобігання криз;
- 5) контроль за виконанням антикризових заходів і оцінка отриманих результатів;
- 6) забезпечення стабільної та ефективної діяльності суб'єкта підприємництва як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах.

Слід відзначити, що втрата контролю над станом кризового середовища призводить до розвитку кризових ситуацій на суб'єкті підприємництва і в кінцевому підсумку може спричинити його банкрутство. Головною проблемою таких випадків є те, що досить часто про необхідність фінансової безпеки згадують вже за фактом виникнення кризових ситуацій. Тому важливим є необхідність інтегрувати систему фінансової безпеки безпосередньо у господарський механізм суб'єкта підприємницької діяльності. Це дасть можливість здійснювати не тільки заходи з нейтралізації криз і, відповідно, попередження банкрутства суб'єкта господарювання, але й здійснювати поточний моніторинг його кризового середовища з метою максимально швидкого реагування на виникаючі загрози. Також це дасть можливість впливати на ефективність діяльності суб'єкта підприємництва шляхом оптимізації фінансового управління.

Найбільш логічним та доречним місцем для впровадження системи фінансової безпеки суб'єкта підприємництва є його інтеграція у фінансово-економічний механізм підприємства, під яким мають на увазі найважливішу складову його господарського механізму, що відображає сукупність фінансових та економічних методів, способів, форм, інструментів і важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання фінансово-економічних процесів й відносин з метою ефективного впливу на кінцеві результати діяльності підприємства.

Особливістю побудови системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва є дотримання поставленої мети – забезпечення стабільної, безкризової та ефективної діяльності суб'єкта підприємницької діяльності. А також, важливим її компонентом є реалізація наступних функцій:

- ідентифікація потенційно проблемних ситуацій, що полягає у визначенні потенційно проблемних місць у діяльності, оцінка причин їх виникнення та масштабів наслідків;
- ліквідація проблемних ситуацій, яка полягає у сукупності заходів з вибору важелів впливу на проблему та методів її усунення;
- контроль, що містить в собі всебічну оцінку ефективності вжитих заходів та аналіз поточного стану щодо наявності проблемних ситуацій;
- оптимізація фінансового управління, що полягає у забезпеченні оптимального використання фінансових ресурсів і потенціалу організації шляхом використання відповідного фінансового інструментарію та специфічних методів фінансового управління.

У рамках реалізації даних функцій пропонується така структура побудови системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Ключові підсистеми наведені в загальній структурі (рис.1).

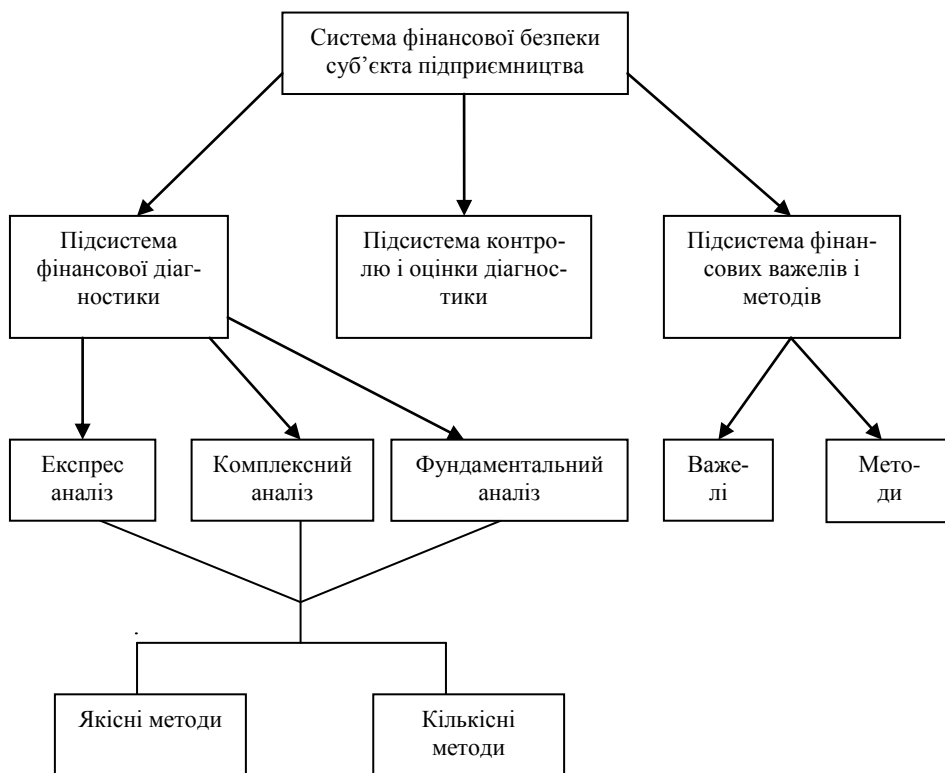

Рисунок 1. Система фінансової безпеки суб'єктів підприємництва

Система фінансової безпеки підприємництва має базуватися на наступних принципах: 1. Мінливості – будь-яка організація у випадку ряду помилок як у господарській, фінансовій, так і управлінських сферах може стати жертвою кризи і у результаті цього банкрутом. Цей принцип обумовлює необхідність здійснення діагностичних, а також превентивних заходів щодо забезпечення ефективної та стабільної діяльності; 2. Об'єктивності – аналітик, що оцінює ймовірності втрати фінансової рівноваги та настання кризи, повинен робити це з урахуванням лише методики аналізу та поточної ситуації на суб'єкті підприємництва та ринкової кон'юнктури; 3. обачності – передбачає формування суджень, необхідних при розрахунках, здійснених в умовах невизначеності, що запобігають уникнути завищення чи заниження ймовірності настання кризи, чи втрати фінансової рівноваги; 4. Безперервності й оперативності – процес із забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва має здійснюватись на постійній основі, щоб вчасно відреагувати на появу негативних факторів, як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ, що можуть спричинити за собою виникнення кризових ситуацій і, як наслідок, банкрутства; 5. Конфіденційності – результати діагностики на предмет ймовірності настання кризи та втрати фінансової рівноваги повинні бути комерційною таємницею суб'єкта господарювання, оскільки розголошення даних може викликати негативну реакцію партнерів, контрагентів, інвесторів та ін.; 6. Комплекс-

ності і системності, оскільки фактори, що приводять до втрати фінансової безпеки суб'єкта підприємництва спричиняються різними причинами (внутрішніми і зовнішніми), необхідно оцінювати фінансову ситуацію як взаємодію комплексних змінних усередині організації, відслідковуючи при цьому вплив зовнішнього середовища та його трансформації; 7. Явності в інтерпретації результатів – результати аналізу та рекомендації щодо забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва мають бути чіткими, щоб уникнути не правильного їх розуміння і, як наслідок, хибних дій з боку керівництва.

Пропонована система фінансової безпеки підприємництва дозволить ефективно боротися з реальними кризами, а не їх фіктивними підходами. Фіктивні і навмисні кризові ситуації практично неможливо спрогнозувати. Дані види не є нормальними з точки зору функціонування господарського механізму підприємства. Як правило, вони генеруються самим суб'єктом підприємництва, що суперечить логіці функціонування системи, оскільки вважається, що організація бажає уникнути кризи та забезпечити стабільне та ефективне функціонування. Крім того, у випадку навмисних дій зі створення кризових ситуацій система фінансової безпеки стикатиметься з цілим рядом перешкод для її нормального функціонування, а саме: перекручення даних фінансової звітності, саботування результатів аналізу з боку осіб, зацікавлених у створенні кризи, ігноруванням сигналів від окремих підсистем системи фінансової безпеки, маніпулюванням даними тощо.

Тому дана система фінансової безпеки суб'єктів підприємництва буде працювати у випадку з реальними кризовими ситуаціями, тобто такими, що були спричинені об'єктивними внутрішніми чи зовнішніми факторами і при відсутності злого наміру з боку самого суб'єкта підприємництва.

Систему рекомендується використовувати внутрішніми суб'єктами, а не зовнішніми аналітиками, що має на увазі наявність внутрішньої зацікавленості самого суб'єкта підприємництва, у протилежному випадку вона буде неефективна.

Висновки. В результаті проведеного дослідження було доведено, що головним завданням формування системи фінансової безпеки є приведення знань у певну систему, яка б забезпечувала стабільну і ефективну діяльність суб'єктів підприємництва. Дана система являє собою сукупність фінансових методів і важелів нейтралізації кризових явищ та забезпечення стабільної і ефективної діяльності, Особливістю побудови системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва є дотримання поставленої мети – забезпечення стабільної, без кризової та ефективної діяльності суб'єкта підприємницької діяльності.

Таким чином, систему внутрішньої безпеки пропонується інтегрувати у фінансово-економічний механізм підприємства, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиковим середовищем організації та приймати вчасні та обгрунтовані рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст]: монографія / за редакцією д.е.н., професора А.О. Єпіфанова, [А.О. Єпіфанова, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

2. Єпіфанов А.О. Обґрунтування фінансового механізму підприємства [Текст] / А.О. Єпіфанов, В.П. Москаленко, О.В. Шипунова // Фінанси України. – 2004. № 1. – С. 3 – 11.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент / Г.О. Крамаренко, О.Є Чорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
4. Лейс Е.А. Формирование экономического механизма повышения эффективности деятельности строительного-монтажных предприятий / Е.А. Лейс // автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата экономических наук. – Санкт-Петербург, 2003.
5. Москаленко В.П. Финансово-экономический механизм промышленного предприятия: научно-методическое издание / В.П. Москаленко, О.В. Шипунова. – Сумы : Довкілля, 2003. - 176с.
6. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А.Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 5-ое изд., перераб. и доп. – М.: - 2006. – 480с.
7. Собственность и хозяйственный механизм в условиях обновления экономики / под ред. В.С. Мочерного. – Львов: Свит, 1993. – 176 с.
8. Білик М.Д. Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці / М.Д. Білик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №8 (83). – С. 129-133.

УДК 631.152:004

СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АГРАРНИХ ВИРОБНИЧИХ СТРУКТУРАХ

Соловйов А.І. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Сучасний стан агропромислового виробництва залежить від ефективного функціонування механізму управління аграрними виробничими структурами. В основі роботи цього механізму лежить різноманітна інформація, що відображає особливості діяльності сільського господарства. Інформація виступає в якості особливого виду ресурсів, що використовуються на підприємстві управлінськими працівниками для аналізу стану і ситуацій, що виникають в аграрних виробничих структурах. Тому особливо актуальним стає застосування нових інформаційних технологій та створення аграрних інформаційних систем для удосконалення механізму управління з метою підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Стан вивчення проблеми. До проблем інформаційного забезпечення управлінської діяльності на підприємствах звертались такі зарубіжні вчені: Л. Бернстайн., Л. Бриллюэн, Р. Джей, В. Дик, П. Друкер, Д. Міддлтон, Д. Хан, К. Шеннон. Питання ефективного використання інформації та управління підприємствами знайшли відображення в працях таких вітчизняних вчених, як: І.О. Бланк, С.В. Глушко, В.М. Глушков, В.М. Порохня, О.І. Пушкар, В.П. Савчук,